

Работим заедно за по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа

АНАЛИЗ НА ОБУЧИТЕЛНИТЕ НУЖДИ НА КАНДИДАТИТЕ ЗА ОБУЧИТЕЛНАТА ПРОГРАМА ПО ПРОЕКТ "ЧИСТИ РЕШЕНИЯ ЗА МРЪСНИЯ ВЪЗДУХ"

Да се подобри информираността на новоизбраната местна власт – представители на областните администрации, кметове, ресорни зам.-кметове, експерти и др., и да се увеличи гражданското участие при формулирането на политики за борба с мръсния въздух и вредните му ефекти. Това е основна цел на проект „Чисти решения за мръсния въздух“ . Той предвижда също и мерки за информиране и въвличане на местните общности при решаването на проблема, а крайни ползватели на проекта са жителите на Пловдив, Русе, Видин и София. Според изследване тези български градове са първенци по замърсен въздух за отоплителен сезон 2018 - 2019 г. За да подобри информираността и повиши знанията на целевата група, Българско училище за политика "Димитър Паница"(БУП)-бенефициент и изпълнител на проекта, организира изнесено обучение за 20 участници. Те работят и живеят в Пловдив, Русе, Видин и София. Участниците бяха идентифицирани и определени по работно място и естество на работата, която извършват, професионална квалификация, участие в неправителствени и граждански организации, свързани с дейности за подобряване чистотата на въздуха. Всички участници бяха поканени да кандидатстват за обучителната програма.

Поради ограничителните мерки, наложени от обявеното извънредно положение заради "Ковид-19", БУП направи подбора дистанционно - чрез попълнени анкетни карти и устно зададени въпроси по телефон на кандидатите. На базата на анализ на постъпилите отговори бяха изведени мотивите за кандидатстване на участниците, нивото на познаване на проблема и обучителните им нужди.

"Темата за мръсния въздух е особено актуална за гр. София, където по официална статистика на СЗО над 900 души годишно умират като пряко следствие от мръсния въздух", казва общински съветник от столицата и **аргументира кандидатстването** си за участие в обучението с това, че като член на местния парламент разполага със съответните правомощия за приемане на пакет от мерки за намаляване на замърсяването.

Работим заедно за по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа

"Проблемът с чистотата на въздуха в гр. Русе съществува от години, а решение все още се търси. С решение на Общинския съвет в Русе от 23.01.2020 г. се създаде временна комисия, която да проучи всички факти и обстоятелства, касаещи чистотата на въздуха в града ни. Като член на тази комисия виждам необходимостта от незабавни и ефективни мерки за справяне с проблема. Това налага и едно задълбочено проучване на различни практики в областта. Това е и причината да кандидатствам по програмата „Чисти решения за мръсния въздух“, заявява друг общински съветник, но от един от двата крайдунавски града, участващи в проекта. Според представителите на местната власт, в това число и ресорни зам.-кметове и началници на отдели "Екология" в общините, програмата ще им помогне да разширят познанията си в областта на екологичните политики, засягащи чистотата на въздуха, ще им подсказва възможни мерки, защото е явно, че на този етап те или са недостатъчни или не дават достатъчно добър резултат. В контекста на тяхната работа те определят като изключително важно да научат за чуждия опит и добрите решения, за да могат да ги приложат в градовете, за които работят и в които живеят. Не на последно място всички представители на местната власт и местната администрацията изтъкват като мотив и възможността, която дава изнесеното обучение, да обменят опит, мнения и впечатления с колеги от другите градове - първенци в негативната класация.

Представителите на гражданските и неправителствените организации смятат, че темата за мръсния въздух е от изключително значение, а по нея не се водят обществени дискусии. Медиите също я отбягват. Обществото се държи в неведение. Разчита се изцяло на добрата воля на властимащите, защото няма необходимия обществен натиск, за да се работи за преодоляване на проблема. "Обединение на различни специалисти и разговори по темата, са нужен път в правилната посока", посочват те и допълват, че непрекъснатото повишаване на информираността чрез целеви форми на обучение, участие в различни презентационни формати, срещи и установяване на контакт с хора, притежаващи различна експертност, но работещи за каузата "Чист въздух", са важни фактори за повишаване на компетентността по темата. А това от своя страна е база за разработване и поднасяне на аргументирани решения и предложения пред обществото.

Поради професионални занимания, образование или интерес всички кандидати за участие в обучителната програма по проект „Чисти решения за мръсния въздух“ заявяват, че **познават добре проблема** с мръсния въздух в тяхната община.

Работим заедно за по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа

В зависимост от това дали са представители на местната власт, на администрацията, членове на общинските съвети от управляващото мнозинство или от опозицията, представители на НПО или граждански сдружения отговорите на въпроса за **прилаганите политики и мерки по места за справяне с проблема** се различават или имат нюанси.

"Столичната община значително закъсня с приемането на пакет от мерки за справяне с мръсния въздух. Към момента те са насочени в две посоки – намаляване на замърсяването от автомобилен транспорт и намаляване на замърсяването от битово отопление. По отношение на транспорта мерките са половинчати, недостатъчни, като липсва смелост за по-категорични действия срещу най-замърсяващите автомобили и осигуряването на приоритет на алтернативни форми на придвижване - градски транспорт, велосипед или пеша. По отношение на мерките, свързани с битовото отопление, в момента се изпълнява проект за монтаж на филтри на комини със спорен ефект. С финансиране от ЕС се осъществява проект за подмяна на 20 000 печки. До този момент интересът към програмата е нисък", казва съветник извън управляващото мнозинство от Общински съвет - София. Той отбелязва също, че към момента има подета инициатива за криминализиране на горенето на отпадъци чрез законови изменения, както и разписване на правила за качеството на дървения материал за горене. Смята, че е задължително темата за мръсния въздух да стане основен приоритет на столичната община и когато се прилагат мерки, това да се случва независимо от негативната обществена реакция, провокирана от затормозяване на автомобилния трафик, забрани и др. "Идеи за мерки има достатъчно, но липсва политическа воля и смелост за реализирането им", заключава съветникът от СОС.

Негов колега, съветник в ОбС - Пловдив за първи път след последните местни избори, казва, че нормативните документи, етапите на изпълнение по плана и мерките за подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на англомерация Пловдив, от 2011 г. насам все още са в сферата на добрите пожелания. Зам.-председател на комисията по "Екология" в същия Общински съвет е на мнение, че към момента дейностите на община Пловдив в посока справяне с проблема със замърсения въздух са доста ограничени като качество и количество. Смята, че подобни действия трябва да са в три основни области: а). ограничаването на замърсяването с ФПЧ, като се осъществи поетапна замяна на отоплителните уреди на твърдо гориво с екологични такива и засилването на контрола и санкциите при нерегламентирано изгаряне на отпадъци; б). активно

Работим заедно за по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа

преструктуриране на транспорта в града, като се даде приоритет на градския транспорт, велотранспорта и ходенето пеша, за да има адекватна алтернатива на автомобила; в) действия за опазването и развитието на зелената система в града. Председателят на комисията "Земеделие, гори и опазване на околната среда" в ОБС – Видин, споделя прилаганите към момента мерки в града за справянето с проблема с мръсния въздух. А те са редовното миене на улици и подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с нови на биогориво. В Русе пък местната власт организира срещи с фирми, смятани за големи замърсители, упражнява контрол и прави разяснителна кампания за вредите от материали за отопление с нерегламентиран произход, включително боядисани, изкуствени и др. Съществува и идея да бъде разработена карта с датчици за замерване емисиите във въздуха както и желание за купуване на мобилна лаборатория. Болшинството от представителите на неправителствените и гражданските организации, работещи за по чист въздух в общините, смятат действащите в тази насока политики по места за недостатъчни, неефективни, несъобразени с реалните нужди. "Действията на местната власт са хаотични и неадекватни. Продължава да се мете на ръка, улиците не се мият, тротоарите и улиците са разбити, което на практика ги прави невъзможни за почистване. Преминаването на колите по тях запрашава въздуха и този процес е постоянен", описва картината през своя поглед представител на неправителствена организация от Пловдив. Той отбелязва още факта, че в града под тепетата са най-големите ромски гета, където години наред се горят гуми и отпадъци. Този процес продължава и днес, не се взимат мерки, не се налагат санкции. Зелената система на Пловдив не се поддържа, изградена е, но ненапълно мрежа от велоалеи. Градският транспорт е в ръцете на частни превозвачи и за сега няма алтернатива за екологичен транспорт. Като крачка в правилната посока за подобряване на въздуха в южния град се отбелязва започналата подмяна на печките на твърдо гориво на социално слабите домакинства с ел. отоплителни уреди и купените няколко машини за събиране на листа. Неправителствените и гражданските организации виждат решение на проблема в прилагането на мерки като: въвеждане на общински електротранспорт; често миене на улиците и изцяло машинното им почистване; свързване на налични вело mreжи с общински велосипеди за придвижване; забрана на печките на твърдо гориво и др.

Полюсни оценки за **гражданското участие в търсенето и взимането на решения** по въпросите за мръсния въздух са дали различните анкетирани от различните общини. Ако за София и Русе

Работим заедно за по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа

мнението е, че гражданското участие е "по-скоро високо", то за Пловдив запитаните са категорични - то е "по-скоро ниско". Някъде по срадата, "нито ниско, нито високо", е се възприема гражданското участие във Видин.

Различни **инструменти за гражданско участие** определят като най-полезни анкетираните. За София мнението е, че добри такива биха могли да са "информираност и обратна връзка на гражданите, привличане на граждани за посланици на добрите практики", за Русе това са "обсъждане на нормативни документи, създаване на Обществени консултативни съвети както и местни граждански инициативи." Според запитани от другия крайдунавски град-Видин, ситуацията може да се подобри чрез по-голяма информираност на представителите на областната администрация, кметове, ресорни зам.-кметове, експерти и увеличаване на гражданското участие при формулирането на политиките за борба с мръсния въздух и вредните му ефекти. Затова е добре да се създаде обществен съвет с представители на всички заинтересовани страни и широко участие на гражданския сектор, бизнеса, браншови организации, медиите. Да има регулярно измерване на качеството на атмосферния въздух в различни райони от територията на общината (чрез мобилна станция) и анализ на резултатите – гражданско участие в представянето, обсъждането, анализа и наблюдението на резултатите от измерванията.

Представителите от Пловдив смятат, че ще бъде удачно да има квота за хора от граждански формирования в общинските комисии по "Екология" и "Устройство на територията", които да са с право директно да внасят аргументирани предложения за борба с мръсния въздух. Работещо, според тях, би било и създаването на експертна контролна структура към общинския съвет в града, в която да бъдат включени представители на различни отрасли, браншови, съсловни и граждански организации. Гражданският натиск върху институциите е задължителен, за да могат те да се активират и да предприемат реални действия, смятат анкетираните от Пловдив.

Въпреки професионалната и/или личната си ангажираност с подобряване на качеството на въздуха в съответните общини всички анкетираните заявяват, че са им **необходими допълнителни знания** по отношение на политиките за справяне с този проблем. Много от тях заявяват, че искат да присъстват на лекции на лекари, които точно да обяснят *здравните аспекти на проблема с мръсния въздух* - да изнесат регионални данни на заболяемост и болестност, пряко свързани с качеството на атмосферния въздух и последствията от това. Като лектор за такъв обучителен модул

Работим заедно за по-зелена, по-конкурентна и по-приобщаваща Европа

е препоръчан д-р Александър Симидчиев. Специалисти по градска мобилност, които да споделят *работещи мерки за промотиране на придвижването с градски и велосипеден транспорт*, също са сред желаните лектори като препоръчан тук е инж. Цветан Колев от "Софпроект". Интерес има и към медиатори или работещи с ромски общности за подходите, които биха могли да се предприемат, за *информираност на населението и промяна на навиците*. Желанията за нови знания са насочени и към *методи и способности за лобиране пред институции* за предприемане на конкретни дейности от тях. *Нисковъглеродна икономика - защо сега? Възможности за децентрализирана търговия с квоти на емисии* също са сред желаните теми за едно обучение. Интерес представлява и запознаването с формите и програмите за *финансиране на политиките и мерките по подобряване на качество на атмосферния въздух* както на национално ниво, така и на регионално, и на местно ниво.

Всички заявяват изключителните ползи, които би им донесло *споделянето на добър опит и добри практики*. Реални примери на мерки и добри практики, приложени от български градове с проблеми с превишенията в нормите за качество на въздуха, и добри европейски и световни практики се разглеждат от потенциалните участници като особено полезни в бъдещата им работа. *Управление на конфликти, публично говорене и водене на преговори* са меките **умения, които анкетираните биха искали да подобрят** в рамките на обучителната програма, за да могат успешно да формулират и прилагат политики за справяне с мръсния въздух по места. *Управление и работа в екип, писане на стратегии и организация на работата* също са сред посочените от потенциалните обучаеми по проект „Чисти решения за мръсния въздух“.